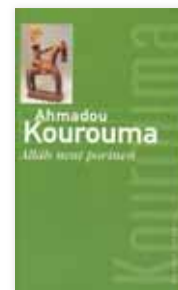

Karl Ove Knausgård
Můj boj 1–3: Smrt v rodině, Zamilovaný muž, Ostrov chlapectví
 Přeložila Klára Winklerová
 Odeon 2016–2018, 416, 560 a 416 s.

O norském prozaikovi Karlu Ovem Knausgårdovi se psalo mimo jiné jako o novodobém Proustovi. Jeho autobiografická hexalogie Můj boj (Min kamp, 2009–2011), z níž v češtině dosud vyšla jen polovina, se stala předmětem nejrůznějších kontroverzí pro svou otevřenou kritičnost nekompromisně namířenou do okruhu nejbližší rodiny a přátel. To, co z díla po několika letech zůstalo, je často právě jen tato kontroverze – a to si Knausgårdovy knihy věru nezaslouží, už proto, že v nich můžeme kus cesty následovat pozoruhodného člověka, věčného cizince, který přijíždí z dalekých končin do velkého města, táhne si s sebou velký kus historie a tváří v tvář modernímu světu propadá zvláštním, téměř až antihumanistickým náladám. A právě v tomto momentu přesně víme, proč Knausgård číst: vstupujeme do ohromného univerza, ve kterém plně a bez jakýchkoli pochybení vládne člověk obnažený až na úplnou dřevěnou psychiku, člověk milující a především vždy bestiální, člověk-zvíře, který navzdory vytříbeným intelektuálním schopnostem musí ubližovat sobě i všem okolo. Jeho nesnesitelná, urputná povaha se realizuje pouze v ohromném konvolutu textů, v nichž míchá svou vlastní historii s útrapami každodenního života, banality s úvahami o kulturní nadřazenosti Západu, nadávky s chvalořečmi. Snad jen v tomto smyslu je srovnání s Proustem namístě: nutnost najít si svou vlastní formu vyprávění a zcela se poddat jejím zákonům z nich dělá spojence. Ale: právě pro specifika Knausgårdova prožívání světa je Můj boj dílem, které Prousta odsouvá ještě dál do prostoru literární historie.

Jakub Vaníček

Ahmadou Kourouma
Alláh není povinen
 Přeložil Petr Komers
 Mladá fronta 2003, 200 s.

Spisovatel z Pobřeží slonoviny Ahmadou Kourouma se zapsal do dějin africké literatury především dvěma romány. V prvotině Les Soleils des indépendances (Slunce nezávislosti, 1968) otevřeně kritizuje postdekoloniální vlády. Příběh se odehrává ve fiktivní africké zemi, přízračně pojmenované Pobřeží ebenu. Tento kulturní text otevřel cestu celé řadě protidiktátorských děl subsaharských autorů. Na přelomu tisíciletí pak Kourouma vydal román Alláh není povinen (Allah n'est pas obligé, 2000), v němž se jako jeden z prvních afrických frankofonních romanopisců věnuje problematice dětských vojáků, jejich utrpení a také bolesti, kterou rozsévají. Kniha Alláh není povinen je příběhem vyprávěným formou deníku sirotka Bراهيمy, dětského vojáka, který bojoval a chladnokrevně zabíjel. Vyprávěč na svět proměněný v bojiště pohlíží dětskýma očima a jakýmsi babylonským jazykem – směsicí francouzštiny, angličtiny a afrických jazyků – popisuje život malého vraha. Do popředí se dostávají zločiny, jichž se dopustil; protagonistka líčí užívání drog a alkoholu, kterými ho zásobovali váleční vůdci, aby v něm rozdmýchali agresivitu, a vysvětluje také víru v talismany, jimiž jej ověšovali falešní náboženští učitelé. Detailně jsou vykresleny brutální masakry protivníků i zfanatizovaných spolubojovníků. Kniha je neobyčejným lingvistickým zážitkem a zároveň děsivou exkurzí do univerza násilí, poháněného nepochopením smrti, jakého je schopno pouze dítě, z něhož se tak stává oběť války a zároveň nemilosrdný kat.

Vojtěch Šarše

Li Er
Soudruh nula
 Přeložil Denis Molčanov
 Verzone 2015, 464 s.

Zatímco u nás se marketingově výrazně lépe prosazují čínská díla ověněná přinejmenším přídomek „kontroverzní“, ne-li rovnou „zakázaný“, Li Erův vpravdě podvratný román Soudruh nula (Chua-chiang, 2002) doma hrdě posbíral téměř všechna důležitá literární ocenění, z nichž jedno z roku 2010 zní „Nejlepší čínský psaný román třicetiletí“. A není divu. Dokumentární fikce plná neuvěřitelných historek a anekdot nenechá nikoho na pochybách, že je zhora nemožné dobrat se toho, co se skutečně stalo a co je výmysl, autorská invence nebo záměrná lež, přestože nám román hned na začátku slibuje pátrání po pravdě. Právě rozostřením hranic pravdy, ne-li jejich úplným popřením, se toto „velképé bludiště“, v němž jsou historické souvislosti, záplava odkazů a informací valících se na čtenáře nutnou kulisu, kouřovou clonou“, jak v doslovu píše překladatel, promlouvá jazykem 21. století. Možná namítnete, že druhá světová válka, vítězství komunistické strany a ideologické kampaně patří do století dvacátého, ale chyba lávky, v Li Erových verbomanických mlhách utvářejí snad jen o něco lépe pojmenovatelné podhoubí dneška a zřejmě i blízké budoucnosti. A kdo se neztratí ve stěžejní třetí části výpovědi a velkohubých zvěstech postavy jediného přeživšího svědka – dnes velmi dobře zaopatřeného a uznávaného, který pochopitelně nechce nic prozradit, ale na stará kolena podlehne ješitnosti a před mladou kočkou se přece jen krapet rozmluví –, ten se třeba té pravdy nakonec dobere.

Zuzana Li

Liou Cch'-sin
Vzpomínka na Zemi I–III
 Přeložil Aleš Drobek
 Host 2017–2018, 448, 600 a 751 s.

Proč hledíme do kosmu s nadějí, že jednou navážeme kontakt s mimozemskou civilizací? Neměli bychom raději svou existenci před celým vesmírem zatajit? A proč sníme o kolonizování jiných světů, a přitom svou planetu devastujeme takovým způsobem, že na ní možná už brzy nebude život možný? Dokáže lidstvo spolupracovat na celosvětové úrovni až v momentu existenčního ohrožení zvnějšku? To jsou otázky, které si klade čínský spisovatel Liou Cch'-sin, v současnosti asi nejnámější představitel takzvané tvrdé sci-fi, jež při vytváření imaginativních světů budoucnosti důsledně vychází z poznatků přírodních věd. Civilizace Trisolaranů opouští svůj nestabilní planetární systém a hledá si nové místo k životu. Když zachytí signál z planety Země, vydá se na dobovačnou výpravu, jejímž cílem je podmanit si lidskou populaci. Mezinárodní společenství na Zemi mezitím hledá způsob, jak tomu zabránit. Trilogie Vzpomínka na Zemi (Ti-chiung wang-š', 2007–2010) nejen že promyšlí základní axiomy kosmické sociologie, kterými se řídí vesmírné společnosti, ale také se jí daří přesvědčivě nastínit, jak by asi vypadal kontakt s radikálně jinou formou života. Ve všech třech knihách přitom ovšem převládá apel na čtenáře, aby nezapomněli na péči o planetu Zemi a zamysleli se nad tím, zda není načase hledat novou formu celosvětové kooperace namísto neustálého soupeření a válčení. Hrozby, které mohou existenci lidské civilizace ukončit, jsou totiž aktuální.

Jan Bělíček